

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-401-6-10>

ORGANIZATION AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO REHABILITATION OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАХОДИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Stepanova V. S.

*Pediatrician, Physical
and Rehabilitation Medicine Doctor
of the Polyclinic,
State Institution “Ukrainian Research
Institute of Medical Rehabilitation
and Resort Therapy of the Ministry
of Health of Ukraine”
Odesa, Ukraine*

Степанова В. С.

*лікар-педіатр, лікар фізичної та
реабілітаційної медицини поліклініки,
ДУ «Український науково-дослідний
інститут медичної реабілітації
та курортології МОЗ України»
м. Одеса, Україна*

Pryvalova N. V.

*Candidate of Sciences
in Public Administration,
Head of the Department of
Administration of Educational, Scientific
and Communicative Activities,
State Institution “Ukrainian Research
Institute of Medical Rehabilitation
and Resort Therapy of the Ministry
of Health of Ukraine”
Odesa, Ukraine*

Привалова Н. В.

*кандидат наук
з державного управління,
завідувач відділу адміністрування
навчально-наукової
та комунікативної діяльності,
ДУ «Український науково-дослідний
інститут медичної реабілітації
та курортології МОЗ України»
м. Одеса, Україна*

Pasternachenko V. V.

*Psychologist, Director,
“Odesa Inclusive Resource Center
No. 1” of Odesa City Council
Odesa, Ukraine*

Пастерначенко В. В.

*психолог, директор,
КУ «Одеський інклюзивно-ресурсний
центр № 1» Одеської міської ради
м. Одеса, Україна*

Наразі інтереси великої кількості дітей України поставлені під загрозу, тому державні та громадські інституції повинні знайти способи захистити їх та забезпечити їх благополуччя. Це потребує розробки та впровадження нових стратегій реабілітації. Співпраця між різними закладами реабілітації, такими як медичні та освітні, є вкрай важливою для забезпечення комплексного підходу до реабілітації, що дозволить забезпечити задоволення потреб «особливих» дітей у всіх аспектах їх життя. Наприклад, це може допомогти дитині в отриманні необхідної медичної допомоги та психологічної підтримки, а також надати можливість продовжувати освіту.

Триваючі повітряні тривоги та ракетні атаки, вимушені зміни місця проживання та навчання викликають серйозні наслідки – стрес, тривоги, психологічні травми, втрату соціальних навичок та навчальних досягнень, що зазвичай призводить до порушення розвитку дитини, негативно впливає на фізичне та розумове здоров'я дитини [1]. В умовах воєнного конфлікту в Україні частіше за все у дітей ми стикаємось з комбінованими біопсихологічними розладами із широким спектром поведінкових, емоційних, когнітивних і соматичних проявів [2; 3]. Залучення дітей та їх родин до реабілітаційних програм полегшує подолання стресу, допомагаючи в емоційному сприйнятті катастрофи та сприяючи почуттю контролю. Реабілітаційні послуги дітям, постраждалим внаслідок військового конфлікту, повинні бути комплексними та спрямованими на забезпечення фізичного, психологічного та соціального благополуччя дитини. Такий підхід має включати медичну та психологічну реабілітацію, соціальну адаптацію тощо.

Мета: розробити програму реабілітації дітей з особливими освітніми потребами, постраждалих внаслідок війни, з використанням комплексного підходу, який включає медичну (фізичну) і психологічну реабілітацію та соціальну підтримку.

Методи дослідження: загальнонаукові: оглядово-аналітичний аналіз наукової спеціалізованої літератури, нормативно-правової документації, систематизація та узагальнення даних.

Фізичні, психологічні та соціальні аспекти педіатрії тісно переплетені, тому біопсихосоціальний підхід із мультидисциплінарним втручанням є «золотим стандартом» сучасної реабілітації. Формується єдиний реабілітаційний простір навколо дитини через створення спільної програми для медичних та освітніх реабілітаційних установ. Відповідно до міжнародних стандартів системи комплексної реабілітації, розроблено низку цільових заходів, спрямованих на збереження і зміцнення здоров'я дитячого населення, зменшення стресу та тривожності, покращення соціальної адаптації, здоров'я та функціонування відповідно до індивідуальних потреб дитини [4].

Для ефективної реалізації програми, координації лікувальних та реабілітаційних заходів, всі заходи здійснюються за допомогою співпраці з фахівцями психолого-педагогічного напрямку, які мають необхідну кваліфікацію та досвід для проведення таких заходів. Нами було обрано шкалу Health of the Nation Outcome Scales for Children and Adolescents (HoNOSCA) як інструмент для оцінки психологічного благополуччя дітей, постраждалих внаслідок воєнного конфлікту, оскільки він краще за інших підходить для наших потреб та цілей. HoNOSCA складається з 15 шкал, які оцінюють різні аспекти психологічного здоров'я дитини, такі як поведінка, симптоми, соціальне

функціонування та інші. Цей інструмент може бути використаний як лікарями так і немедичними фахівцями для оцінки потреб дитини та планування реабілітаційних заходів.

Для створення індивідуального реабілітаційного плану та подальшої оцінки ефективності реабілітації проводиться оцінювання потреб дитини, використовуючи інструмент – Міжнародну класифікацію функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП) [5]. Щоб перетворити результати HoNOSCA на категорії МКФ, нами розроблено спеціальну таблицю взаємозв'язку між цими двома інструментами. Така таблиця дозволяє визначити, яким категоріям МКФ відповідають результати HoNOSCA.

Наступним кроком визначаються заходи, спрямовані на покращення функціонування та здоров'я дитини, а саме медична реабілітація, психологічна підтримка, соціальна адаптація та, за необхідністю, медикаментозне лікування. Традиційно в реабілітації дітей, постраждалих внаслідок військових конфліктів, психотерапія є основним методом втручання.

За нашою думкою реабілітація дітей, постраждалих внаслідок військових конфліктів незалежно від клінічних проявів – вимагає не тільки психологічних втручань, які допомагають відновити регуляцію стресових систем мозку, а й фізичних втручань, спрямованих на незліченну кількість факторів: фізичні та когнітивні порушення, вегетативна дисрегуляція та функціональні соматичні симптоми, тривога і депресія, якість сну, апетит тощо.

Впровадження мультидисциплінарного реабілітаційного втручання з психологічно обґрунтованою фізичною терапією як одним із ключових компонентів лікування призводить до усунення симптомів тривоги та повернення здоров'я та благополуччя у переважної більшості дітей, включаючи повне відновлення освітніх можливостей [6].

Дітьми добре сприймаються фізичні соматичні втручання, оскільки вони вивчають своє тіло та способи відновлення контролю. Такі реабілітаційні заходи «працюють» безпосередньо з тілом і не вимагають від дитини використання мови та когнітивних функцій. Вони особливо зручні та ефективні для дітей, які не люблять стороннє втручання або мають труднощі комунікації.

У залежності від реабілітаційного діагнозу та сформованих цілей та задач реабілітації до індивідуального плану дитини може бути обрано: лікувальну фізкультуру, лікувальний масаж, релаксаційні техніки (медична йога, дихальні вправи та вправи на уважність), сенсорну інтеграцію щоб допомогти дитині заспокоїтися та зменшити рівень стресу.

Слід вказати на питання, які потребують адміністративного вирішення:

– координація надання комплексних медичних, соціальних та психолого-педагогічних реабілітаційних послуг дітям з особливими освітніми потребами, що поліпшить можливість їх інтеграції та максимальної адаптації до суспільного життя;

– створення координаційного органу з проблем реабілітації дітям з особливими освітніми потребами та центрів (відділень) для надання реабілітаційної допомоги дітям з особливими освітніми потребами;

– розробка інтегрованих міжвідомчих підходів до оцінки діяльності реабілітаційних закладів та установ під час їх ліцензування та акредитації.

Висновки. Для надання ефективної допомоги дітям з особливими освітніми потребами розроблено Програму реабілітації дітей з особливими освітніми потребами та створено мультидисциплінарну команду реабілітації із залученням медичних, педагогічних та соціальних фахівців.

Література:

1. Charny S., Cao G., Gafter L., Bar-Shalita T., Lahav Y. Sensory modulation and trauma-related symptoms during rocket attacks. *Eur J Psychotraumatol*. 2023. Vol. 14, no 2. 2213110. DOI: 10.1080/20008066.2023.2213110

2. XI Українсько-баварський симпозиум «Медико-соціальна реабілітація дітей з обмеженням життєдіяльності»: ще один крок у майбутнє. *Здоров'я України. Тематичний номер. Неврологія, Психіатрія, Психоневрологія*. 2016. № 4 (39). С. 18–19. URL: <https://health-ua.com/article/5138-XI-ukrainskobavarskij-simpozum--medikosotcalna-reablitatcy-a-dtej-z-obmezhenny>

3. Реабілітація дітей із порушеннями психомовного розвитку в умовах амбулаторних закладів: методичні вказівки / за заг. ред. В. С. Степанової, В. В. Пастерначенко. Одеса : ДУ «УкрНДІ МР та К МОЗ України», 2022. 36 с. URL: <https://kurort.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/reabilitacziya-ditej-iz-porushennyamy-rozvytku.pdf>

4. European Physical and Rehabilitation Medicine Bodies Alliance. White Book on Physical and Rehabilitation Medicine in Europe. Introductions, Executive Summary, and Methodology. *Eur J Phys Rehabil Med*. 2018. Vol. 54 no 2. P. 125–155. DOI: 10.23736/S1973-9087

5. Про затвердження перекладу Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та

здоров'я дітей і підлітків : Наказ МОЗ України № 981 від 23.05.2018.
URL: <https://medprosvita.com.ua/nakaz-moz-ukrayini-vid-23-05-2018-981-pro-zatverdzhennya/>

6. Мірошниченко І. А. Формування функціональних цілей між-дисциплінарною командою фахівців, як засіб реалізації програм допомоги для дітей з моторними порушеннями. *Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти: зб. наук. пр. / за загальною редакцією Бойчука Ю.Д.* Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. С. 224–231.
URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/54d3646c-0f47-4058-b212-369fa4783fc1/content>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-401-6-11>

STUDY OF THE NEED FOR PROSTHETIC TREATMENT IN PATIENTS WITH GENERALIZED PERIODONTITIS

ВИВЧЕННЯ ПОТРЕБИ В ОРТОПЕДИЧНОМУ ЛІКУВАННІ СЕРЕД ХВОРИХ НА ГЕНЕРАЛІЗОВАНИЙ ПАРОДОНТИТ

Fastovets O. O.

*Doctor of Medical Sciences, Professor,
Head of the Department
of Prosthetic Dentistry,
Dnipro State Medical University
Dnipro, Ukraine*

Фастовець О. О.

*доктор медичних наук, професор,
завідувачка кафедри ортопедичної
стоматології,
Дніпровський державний медичний
університет
м. Дніпро, Україна*

Hlazunov O. O.

*PhD student at the Department
of Prosthetic Dentistry,
Dnipro State Medical University
Dnipro, Ukraine*

Глазунов О. О.

*аспірант кафедри ортопедичної
стоматології,
Дніпровський державний медичний
університет
м. Дніпро, Україна*

Kryvchuk O. A.

*Candidate of Medical Sciences,
Assistant at the Department
of Prosthetic Dentistry,
Dnipro State Medical University
Dnipro, Ukraine*

Кривчук О. А.

*кандидат медичних наук,
асистент кафедри ортопедичної
стоматології,
Дніпровський державний медичний
університет
м. Дніпро, Україна*